

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

Főszerkesztő: Dr. PERSZ ADOLF.

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	Negyedévre . 2 frt — kr.
Egész évre . 6 frt — kr.	Vidékre postán szállítva:
Negyedévre . 1 » 50 »	Egész évre 10 frt — kr.
Helyben hához hordva:	Negyedévre . 2 » 50 »
Egész évre . 8 frt — kr.	Egyes szám ára 4 kr

Bánffy ujévi beszéde.

(—a.) A politikai ujév meglepetést hozott: Bánffy nyilatkozata, melylyel Berzeviczy üdvözlő-beszédére válaszolt, politikai eseményt képez, mely bőséges anyagot fog szolgáltatni a magyarázatokra a sajtóban és a parlamentben egyaránt.

Meglepetés és esemény a beszédnek az a része, melyben a miniszterelnök Apponyi békeajánlatára válaszol. A nemzeti párt vezére, nemes lelke sugallatát követve fegyverszünetet ajánlott a kormánynak. Azt szeretné, hogy a millenniumi ünnepet ne zavarja meg a pártusa harci riadója. Békét ajánlott, hogy mindenki, párt és felekezet külömbőség nélkül részt vehessen a nagy nemzeti ünnepen. A béke feltételül nem kötött ki egyebet, mint a jog és törvény, az emberi és a polgári szabadság tiszteletét. Hogy ne lehessen nyitrai és stomfai választásokat csinálni; hogy ne lehessen úgy bánni az ezredéves haza szabad polgáraival, mint rabszolgákkal, mint leketlen teremtményekkel.

Ismeretes a kormány sajtójának válasza. A »Pester Lloyd«-tól a »Magyar Ujság«-ig mind ridegen utasította el a nyújtott béke jobbot, a »Nemzet« még hazaárulásnak is bélyegezte azt.

A miniszterelnök ujévi beszéde *desavouálja a kormány sajtóját*, helyesebben a Tisza-klikk szócsöveit.

Bánffy tartózkodás nélkül kijelenti, hogy »örömmel keresi a módot és alkalmat, sőt örömmel fogadja a nyújtott jobbot, ha van mód rá, hogy békésen, egy érzellemmel, együtt ünnepeljük meg az ezredéves ünnepet.«

Nagyon csalatkoznék az, aki ebből a békés kijelentésből azt gondolná, hogy csakugyan fegyverszünet, vagy pláne fúzió lesz a miniszterelnöki beszéd eredménye.

Ha őszinte a miniszterelnök nyilatkozata, akkor az hadüzenet magának a kormánypártnak. Ez a nyilatkozat akkor azt jelenti, hogy Bánffy leszámolt a körülményekkel, elég erősnek érzi magát megküzdeni a palota-forradalommal, melyet régóta készítget számára a Tisza-frakció, melynek hatalmában van a kormánypárti sajtó.

Elég sok jel mutat arra, hogy nem bízhatunk a miniszterelnök nyilatkozatának őszinteségében. Gondoskodott Bánffy bőven akadályokról, melyek meghiusítják majd a békekötés létrejöttét. Beszédjének elején u. i. a szabadelvű párt feladatának jelenti ki biztosítani, hogy ne legyen le-

hetséges azon alakulás, ami az egyházpolitikai reformoknak árthatna. Ez a homályosnak látszó kijelentés egyszerűbben és világosabban szólva annyit tesz, hogy folytatni fogja az élet-halál harcot az egyházpolitikai ellenzék ellen, hogy kész megismételni Nyitrát és Stomfát.

Kiköti továbbá a maga részéről a béke feltételül a következőket: »szükséges az, hogy minden oldalról a bírálat igazságos és méltányos, hogy a béke érdekében tett ajánlat kisebbitő, sértő s bántó ne legyen.« Már pedig bajos elhinni, hogy azt a bírálatot, amelyet az ellenzék Latkóczy mandátumára hozott s amelyet még gyakorolni fog a mandátum igazolása alkalmából, hogy azt ő méltányosnak tartsa. Lehetetlen, hogy kisebbitőnek, sértőnek, bántónak ne tartsa azt az ajánlatot, melyet nem fogadhat el a nélkül, hogy meg ne bélyegezze multját, hogy el ne ismerje erőszakosságait, alkotmány- és jogsértő cselekedeteit, melyet oly bőségesen halmozott egymásra.

Hogy fokozza a hatást, megígérte Bánffy a kúriai bíráskodásról szóló javaslat mielőbbi tárgyalását is. A költségvetés után jön a közigazgatási bizottság, azután pedig a kúriai bíráskodás még ebben az

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Magyar zene?

Irtá Kereszty István.

Ez a kérdőjel nem sajtóhiba.

Bocsánat, ha valakit megbotránkoztatok vele. Én nem vonom kétségbe azt, hogy van és legyen magyar zene; még a »népzenekek« elczigányosított zenéjét is elismerem magyarnak, s ígérem eleve, hogy nem erről a kimerített témáról írok.

Más az, a mit mindenképpől időszerűnek, nem is vitatni való, hanem egyenesen törvénybe iktatandónak tartok. Arról mondom egy-két új szót, a mi épen olyan fontos, mint a nyelv: mert a nemzet nemcsak nyelvében él, hanem művészetében is, s mentől magasabb fokon áll művésze — például zenéje, — annál hódítóbb. A mi újat mondom zenénk felől: tudtommal más még nem mondta, legfőleg egyik-másik oldalát magam már megvilágítottam valami zenei lapban, szívesen elismerem, hogy felfedezésem nem különb a Columbusénál, a kinek egyébiránt merész utja előtt is a maga teljes nagyságában és természeti kincseinek összességével létezett már Amerika, s a felfedezés csak módot nyújtott arra, hogy a nem-

uj, csak újonnan megismert területét és gazdagságát felhasználják.

Ilyen újra felfedezni való régiség a nemzeti zene. Tudományos akadémiánktól kezdve a »Gyevi Tárogató« művészeti rovatáig, vitatkoztak azon, hogy van-e hát magyar zene; hallottam olyan argumentumokat, hogy az arató nép nem énekelné a »Cornevillei harangok« keringőjét vagy a tót nótákat, meg az olasz népdalból bécsi kuplélvá aljasított »Margaréthát«, ha nem volna népünknek mindegy, hogy mit énekel; »Hunyadi László« nem volna tele olaszos operaáriákkal, »Toldi szerelme« (Mihalovich Ödön zenésdrámája) nem volna tele Wagner-féle törmelékkel, ha volna művészi magyar zenénk.

Ezek csak meggyőző bizonyítékaik, ugy-e annak, hogy magyar zene nincs — mert a cigányzenét Bartalus, Ábrányi és más tekintélyeink maguk kiátkozzák a magyar génusz birodalmából: az csak cigány zene.

És mégis úgy áll a dolog, hogy ezekben az argumentumokban magukban megvan az ellenérv.

A »tót« nóták elnevezése a mellett szól, hogy még a maroknyi tót népnek is megvan a maga nemzeti zenéje; a »Hunyadi László« fölismertető olasz dallamai az olasz nemzeti zene létezését hirdetik, a »Cornevillei harangok« példáját is mint idegen elem betolakodását hozták fel — e szerint, nálunk is kell lennie va-

lami zenének a mi nem idegen, a mi a sajátunk, nemzeti tulajdonunk, a magyarság elvitázhatalan kincse.

S a hogyan olasz népdalból nem is széleskörű nemzeti, hanem kizárólag helyi, bécsi színezetű kuplé volt: olyan átalakító hatáson megy át »Toldi szerelmében« a törzsköcs német wagneri dallam és összhangcsoport; épen csak a magyar zeneszerző nemzeti érzése és nemzeti zenénkről alkotott helyes fogalma kell hozzá, hogy az idegent, saját magyar szellemének laboratóriumában, magyarrá olvaszssa. Ha Erkel nem tett volna épen úgy: »Hunyadi László« de-hogy volna a magyarságnak olyan kikiáltott kedves nemzeti dalműve!

A zenével is úgy vagyunk, mint a nyelvvel. Szótárakat irtak össze a magyarban élő horvát, olasz, német, szláv szókrol; ki merné mégis tagadni, hogy van magyar nyelv?

Nem szélmalom-vivás, nem fölösleges dolog erről beszélni. Hiszen komoly, mindentudó próféták, meg hiteltre nem leelő kétségbeesett Cassandrák hirdetik, hogy zene tekintetében Magyarország nem »volt«, csak »lesz.«

Ez igaz is, de Széchenyi értelmében, a ki egész nemzeti életünkről nyilatkozott ilyen szellemes paradoxonban; a mi zenénk eddig volt: azt mind csak alapul kell felhasználni, hogy a »többi Európával« egyenlő magasságra jussunk, megfeszített, legjobb erőnkkel. Sem Bach Sebes-

ülésszakban. Ez lesz egyuttal a békealkudozások kezdete. Igéretnek szép, — de csökkenti ez igéretnek értékét az a körülmény, hogy éppen huszonhárom esztendeje halljuk már ezt a szépen hangzó, kecsegtető igéretet, ennél tovább aztán nem is jutottunk.

Szeretnők, ha ez alkalommal csalakoznánk feltevéseinkben; szeretnők, ha őszinte lenne a miniszterelnök béke nyilatkozata. Nemcsak azért, mert ez a janiczárók végnapjait jelentené, hanem s még inkább azért, mert ha valaha, úgy kívánt ma lenne kívánatos, hogy a nemzet a béke áldásait élvezze.

A mult szomorú tapasztalatai azonban megfosztanak bennünket ettől a reménységtől.

Ujévi tisztelgések.

— A „Tiszantul” levelezőjétől. —

Budapest, jan. 1.

A politikai ujév a szokásos üdvözlő beszédekkel kezdődött az idén is, mint minden évben az alkotmány visszaállítása óta.

A szabadelvű párt elnökénél.

A kormánypártnak a Lloyd nagytermében összegyűlt tagjai nevében Perczel Béni üdvözölte a párt elnökét Podmaniczky Frigyes bárót. Perczel szerint az utóbbi két év alatt Magyarország egy századdal haladt előre (?) az egyházpolitikai reformok életbeléptetése által. Hogy a szabadelvű párt ebből a champagneból győzelmesen került ki, az nagyrésztben a pártelnök érdeme.

Podmaniczky Frigyes báró »a haza nevében« (?) köszönetét fejezi ki a párt tagjainak a tanusított kitartásért.

A miniszterelnöknél.

A szabadelvű párt tagjai tíz óra után hosszú kocsisorban hajtottak fel a miniszterelnöki palotába. Az összes miniszterek jelenlétében történt meg ezuttal ez a jelentékeny politikai aktus.

Berzeviczy Albert, a párt szónoka beszédeben éles dialektikával és sok ügyességgel iparkodott mentegetni azt a sok köpönyegforgatást, amelyet a szabadelvű párt husz éves

fennállása alatt tanusított. A parlamenti viták elsekélyesedésének és a választási visszaéléseknek hosszas mentegetése után igéri a mindig hű és mindig szolgálatkész párt nevében dicseri miniszterelnök s a miniszterek hazafiaságát, kötelességérzetét, őszinte jellemét, bölcs megfontolását és bátor határozottságát s aztán a szokásos ujévi jókívánatokkal együtt továbbra is felajánlja a párt támogatását.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök megköszönvén a jókívánásokat és a támogatást, az egyházpolitikai »alkotások« megoldása és biztosítása után első feladatnak tekinti a *közigazgatás reformját* a magyar állam nemzeti jellegének és egységének erősítésére és biztosítására. Ez azonban nem lehet a legközelebbi idők teendője, mert ennél előbb való a kiegyezés Ausztriával, melynek megoldása első sorban rendezendő. A milleniumi ünnepek is megakadályozzák a közigazgatási reformok közeli tárgyalását. A milleniumot *békében* kívánja megünnepelni a kormány is, de szükségesnek tartja, hogy a *béke érdekében tett ajánlat* kibebbitő, sértő és bántó ne legyen, mert megálazottakkal ünnepet ülni, az önértetében sértettel együtt örvelezni nem lehet. *Örömmel keresi a módot és alkalmat, sőt örömmel fogadja a nyugtolt jobbot*, ha mód van rá, hogy békésen, egy érzellemmel, együtt ünnepeljék meg az ezredéves ünnepet. *A kiegyezés megújításánál* arra fog törekedni, hogy ez közgazdasági és gazdasági érdekeinknek hátránya árán ne történjék. *A választások tisztaságának* még nagyobb megóvása érdekében kívánatosnak tartja, hogy az ugynevezett kuriai bíraskodásról szóló törvényjavaslat tárgyalása mielőbb napirendre tűzessék. A költségvetés letárgyalása után sulyt fektet a *közigazgatási bíraskodásról* szóló törvényjavaslat mielőbbi tárgyalására. *A kiegyezési tárgyalásokat* is még ezen országgyűlés alatt be óhajtja fejezni. Hiszi a miniszterelnök, hogyha a jóakarát megvan az ország minden pártjánál, ha a komoly elhatározás megvan a kormánynál és a kormányt támogató pártnál: ennek nehézségei vagy nagyobb mérvű akadályai nem lesznek.

Bizton reményli, hogy ezen év, a melynek küszöbét átlépjük, talán jobb lesz az előzőnél, hogy nyugodtabbak lesznek a kedélyek és a millenárius nagy ünnepélyekre tekintettel az ellentétek kiegyenlítését legalább is keresni fogják.

A képviselőház elnökénél.

A miniszterelnöktől a képviselőházba hajtottak a szabadelvű párt tagjai, hogy üdvözöljék a házelnököt.

Münnich Aurél, a párt szónoka kijelenti, hogy nemcsak a sablonos jó kívánatokat tolmácsolja ezuttal a párt nevében, hanem egyuttal köszönetet is mond Szilágyinak, mint az életbeléptetett egyházpolitikai reformok tulajdonképeni megalkotójának.

Szilágyi Dezső, a képviselőház elnöke a jövőben is szilárdítani kívánja azt a politikai kapcsolatot és bizalmat, amelyet a párt iránta tanusított s egyszersmind örömet fejez ki a megalkotott reformok miatt. Reméli, hogy a párt tagjainak erkölcsi ereje féken fogja tartani az alkotmányos élet természetében fekvő küzdelmek elfajulásait s nem engedi azt, hogy ez a politikai életben természetes pártmegosztás a törvényhozás üdvös és sikeres munkásságát megheiusítsa.

A nemzeti pártban.

A nemzeti pártkör helyiségében szép számmal jöttek össze a párttagok a szokásos ujévi ünnepségre.

Horánszky Nándor megnyitó beszédeben vázolja hazánk belsőleg feldult állapotát. A társadalmi rend fel van forgatva, a nemzetiségi béke megzavarva, az állami egység megtámadva, felekezeti harc dúl az országban, a gazdasági bajok növekedtek, a korona és a nemzet közti bizalom meglazult, a parlament tekintélye sülyedt, a pártviszonyok elfajultak s a polgárok jogai és szabadságai meg vannak esorbitva.

A párt a következő táviratot küldte vezérének:

Gróf Apponyi Albert
országgyűlési képviselő urnak

Pozsony.

A vezetésed alatt álló nemzeti párt osztatlan lelkesedéssel üdvözlő az ujév napján és annál készségesebben ad kifejezést irántad való tántorithatlan ragaszkodásának, mert széles látókörödben, kipróbált hazafiságodban, csüggedést nem ismerő tevékenységedben, jellemmel tisztaságában és az általad képviselt irány követésében látja a rázkódások nélkül való kibontakozás lehetőségét ama sulyos bonyodalomból, melyek az ország feje fölött folyton tornyosulva, végkép összeesapni készülnek. Bizalommal csoportosul azért körülöttered a párt és ama erős hitének ad kifejezést, hogy sem a nemtelen támadások, sem az önmegadásra ösztönző csábítások nem fognak háborgatni azon kötelesség teljesítésében, melyet a haza ügye és önzetlen fiainak reménye töled joggal követel és elvár. Ezen munkához kíván neked a párt erőt, egészséget és kitartást.

tyénünk, sem Mozartunk vagy Beethovenünk nem volt, s ha talán ilyen egyes óriásunk nem lesz is: az összeségnek el kell jutnia az európai színvonalra. A kérdés csak az, hogy hogy van?

Talán erre a kérdésre sikerül egy-két olyan feleletet adnom, amely meglehetősen új.

A *nemzeti zene európai színvonalon* nem az a sült galamb, amely magától fog a tipikusá lett »álmódosó magyar« szájába repülni: hanem olyan magas ideál, hogy nekünk kellene valami lángelméjű repülőgépen, hozzá emelkednünk. Addig is érjük be azzal, hogy a mi legjobb polgári eszünk és legjobb erőink szertint, természetes uton, cselekedjünk.

Mindenekelőtt adjuk meg a széles és mély alapot: ne csak valamennyi népiskolában (elemiben), hanem az összes középiskolákban is tegyük kötelező tárgygyá a zene első, azaz legközvetlenebb formáját: az éneket. Ne mondja senki, hogy ez túlterhelés. Paedagogus vagyok — quem dii odere — magam is: tudom, hogy a legtöbb gyermek meg van áldva zenei érzékkel és dalos kedvvel s az a heti két óra a mely az iskolaidőt ily módon meghosszabbítja: örömeire szolgál és felüdíti. Mulasztás gyanánt lobbantják szemére a tanárvilágnak, hogy a gyermeknek csak értelmét neveli, kedélyével nem törődik: ime itt az alkalom, neveljen az iskola, az elméleti tárgyakon s a testgyakorlaton kívül, a kedélyre ható énekkel is!

(Messzebb menni nem akarok; az osztályonkint való hangszertanítást nem találtam elég czélszerűnek.)

Azonban — s ez a lényeges! — nemcsak a zenei érzéket általában, hanem a nemzeti zene érdekeit tartom főczélnek. Neveljen az iskola a magyar zenének: azaz ne engedjen idegen hangokat fölzendülni. [Az énekeltató még a közönséges hangrendet is (a skálát) magyar nótán tanítsa: például a »Magasan repül a daru« milyen alkalmas reá. És végre is, a népies dallam nem egyéb, mint a dur vagy moll hangrend egyes kiszakított tagjainak önkényes egybeillesztése: ahogyan a beszéd, akár a vers, ugyanegy ABC betűinek önkényes összerakása. A magyar nóta is csak a zenében, ami a népdalszöveg a szóköltésben: egy-egy strofa. Ime, egy kis példa ez arra is, hogy a merőben magyar és népies zeneművön egy kis zenei elméletet is lehet tanulni. Az összhangosításra is a legvilágosabb, legkönnyebben felfogható, leg-egyszerűbb példákat a népdal szolgáltatja. A zene pszichológiáját, karakterét, az éneklés lelki szükségét ugyancsak kimagyarázhatni a nótákból: bús jellegű szöveg bús dallamából a dallamnak egy-egy jelentősebb szóra eső menetéből, vagy a hangsúlyból; természetes, hogy gondosan meg kell válogatni a legismertebb népdalok közül a leghelyesebbeket. Így aztán nemcsak a dallamot szereti meg mindenki, be-

leértve a nemzetiségi iskolák növendékeit is, hanem a szöveget a zenével együtt átérti és átérzi; lelkéhez nő az egész. Csak néhány nemzedékkel kellene kísérletet tenni — mentől több, annál jobb! — s akkor visszafejlődés nem állhat be, sőt a zene ápolása mindig általánosabb lelki szükségé válik, s a tehetségesebbeknek legalább meg lesz adva az alap, amelyen tovább építhetnek. Holott ma épen a *magyar* zene számos hivatott művelője (Dankó Pista, Kéry Gyula, boldogult Nádor Gyula, Szentirmay Elemér), nevének országos híre mellett sem fog a legkisebbrangu alkotáson fölü emelkedni: a népdalnál különb zenét ő nekik soha sem fog köszönni a magyar kultúra, mert a zenei alapnevelés náluk hiányzik. A nemzeti művészet pedig nem szorítkozhatik csupán a legalsóbbbrangu műfajra.

Hiszzen még képzett zenészeink közt is az a zeneszerzők átka, hogy az ő magyaros szerzeményeiknek épen magyaros jellegét nem ismeri el a nagy közönség: maga ez a nagy közönség csak a népdalt érzi magyar zenének, pedig ebből a kezdetleges műformából rég ki kellett volna nőnünk. A tehetséges és tanult zenészeknek elől kell járniok mint vezérszemeknek, s ha a közönség tőlük megszokta hallani a magasabb művészi fokon álló szerzeményeket: majd ez fogja szükségletét tenni. Az általános nemzeti zenei műveltséget, a

Horánszky beszédére a párt nevében *Bánó József* válaszolt, s hosszabb beszédben tolmácsolta a párt ragaszkodását és újévi jókívánatait az alelnöknek, Horánszky Nándornak.

A pártonkívüliek körében.

A pártonkívüli képviselők szintén tisztelegtek elnökükkel, *Péchy Tamás*nál.

Batthyány Tivadar gróf üdvözölve az elnököt, kifejti, hogy a szabadelvűpártból azért léptek ki elvtársai, mert meggyőződtek róla, hogy abban a pártban nem működhetnek közre akkori és jelenlegi vezérük, gróf Szapáry Gyula programjának megvalósításában. Mellőzte a szabadelvű párt a kilépettek programjának legfontosabb ígéreteit, s más terveket tolt előtérbe, amelyeket ők károsoknak és veszedelmeseknek tartottak az országra nézve. Ezért állottak a küzdőtérre a kilépettek, s ezért fognak küzdeni a jövőben is.

Péchy Tamás örömeinek ad kifejezést, hogy a pártonkívüli képviselők mind a béke lehető helyreállítására törekszenek, de ha ezt megakadályozzák, akkor teljes erővel szállnak sikra a kormány ellen. Kéri ezután elbarátaikat, hogy tartsanak ki határozottan azon az alapon, amelyen állanak.

Ezután a párt nevében a következő sürgönyben üdvözölték Szapáry Gyula grófot, a ki családjával Taskonyban tartózkodik:

Szapáry Gyula gróf
önagyméltóságának

Taskony.

Az évforduló alkalmából a párt nevében és megbízásából Noked boldog újévet kívánva, örömmel adunk kifejezést irántad, t. Pártvezérünk iránt, változatlan bizalmunk és benső ragaszkodásunknak azon biztos meggyőződésben, hogy a közösen kitűzött célok elérésére továbbra is vezérséged alatt fogunk küzdeni.

Péchy Tamás, pártelnök.

Ragályi Lajos, pártjegyző.

Egy darab világtörténelem.

— A múlt év politikai történetéből. —

I.

(st.) Egy szellemes ember mondása szerint a világtörténelem nem egyéb, mint egy csomó diploma igen komoly tarokk-partija. Ezen a réven mi újságírók, a napi események krónikásai bátran nevezhetjük magunkat a világtörténelem kibiczeinek. Ez a hasonlat kissé profán és könnyelmű ugyan, akárcsak a zurnaliszták, de meg kell adni, hogy találó.

Ez a bevezetés azután természetesen ki-

magyar zenének mindenki által tanulását, az mozdítaná elő legjobban, ha azt a főnebb változat tanítást a zeneoktatók számára megkönnyítők; kezükbe kellene adnunk egy tisztán magyar zenét tárgyaló iskolai énektant, magyar énekyűjteményt, kizárólag magyar zenét felölelő hegedű, zongora- és egyéb hangszeriskolát. Ilyen iskolák megírásával államilag kellene megbízni egy-egy vérbeli magyar szakembert: egy-egy élelmes kiadó bizony megelőzhetné az állam ismert lassu gépezetét, sőt fölöslegessé is tehetné.

Teljes zeneelméletet, zenei aesthétikát stb. természetesen még nem lehetne megírni olyant, a mely a tisztán magyar stílusban alkotott zenére vonatkozzék; hiszen az elmélet csak a gyakorlatban meglevő elemek rendszerbe foglalása, mintegy desztillálása; a minden műfajban példányképpül szolgáló magyar zenei remekművek pedig, fájdalom! ha meg is vannak írva: ki tudja, milyen hosszú ideig ott maradnak eltemetve az asztalfiában, ahol az aestétikairó ur még tudomást sem vehet róla.

Ilyen módon világos, hogy a magyar művészi zenének tulajdonképpen csak jövője van; illetőleg — a jövő nem egyéb, mint nyílt kérdés; még egyszer bocsánatot kérek azoktól, a kik e czikk címének kérdőjelen meg találtak botránkozni, de azt a kérdőjelt, vérző szívvel bár, fenntartom.

zárja azt, hogy az itt elmondandókat a jövő historikusai is igaznak és helyeseknek fogják elfogadni, — de hiszen történelmet írni az egy év előtt történt dolgokról oly lehetetlenség, hogy erre legfőleg csak a zurnaliszta vállalkozhatik. Neki szabad, mert neki éppen csak az a létjogosultsága, hogy kibiczkedik mindenütt, ahol a világ sorát intézik, s kötelessége, hogy soha el ne maradjon az eseményektől, hogy mindig megelőzze a historikust. Innen van, hogy a magyar ember legigazabb nevet adott a zurnalisztikának: újság író.

Az elmúlt év politikai történetét tehát ha nem is egészen úgy fogják majd fel a historikusok, mint a következő sorok: az események eddigi egymásutánjából és a köztük sejtethető összefüggésből ítélve mégis úgy jellemezhetjük a múlt évet, mint a meglepetések esztendejét. Az elmúlt év szegény volt olyan eseményekben, amelyek megrendítették volna még a folyton szenzációk után áhító s az újságok által már nagyon is elkényeztetett közvéleményt, — de annál gazdagabb volt olyan diplomáciai és belpolitikai változásokban, — az egész művelt világon mindenütt egyaránt, — amely változásoknak eredményei csak a következő években fognak következni.

A múlt év politikai története fölöttébb kozmopolitikus, — helyesebben nemzetközi jellegű. A diplomácia intőzői olyan merész sakkhúzásokat produkáltak, hogy most, mikor már a döntések után vagyunk, csak most látjuk, hogy micsoda nagy következeik lettek volna a merész kezdeményezéseknek, ha az általános béke fenntartása fölött a praktikus félelem annyira nem örködött volna.

Mindjárt az év elején látszott, hogy ez az esztendő diplomatikus jellegű lesz. A tavalyi keletázsiai bonyodalmak még mindig egy nagy európai háború veszedelmével fenyegették a nagyhatalmakat, s már régen akadt a diplomáciának annyi dolga, mint az idén. Két hatalmas állammal pláne új külügyminisztereknek kellett fellépni olyan időben, amikor ugyszólván az egész Európa vére bizsergett s egymás után buktak a kormányok európaszerte nagy veszedelmére a börzének.

Magyarországon mindjárt az év elején új kormány vette magához az ügyek vezetését, a legsajátságosabb körülmények között. S nem sokkal utóbb Angliában is kormányválság volt, mely ha a mi szemüvegünkön keresztül nem is, de Angliában mindenesetre különös. Nálunk a bukott kormány helyébe lépett egy új — ugyanazokkal az elvekkel, pedig az elődök népszerűsége nyilvánvalóan nagyobb, mint az epigonoké, s egy éven át nap-nap után megújul az a csoda, hogy tehetség és szisztéma nélküli férfiak a háttérben álló csoportok utmutatásaira mint tudják reprezentálni a kormányférfiakat s kormányozni az országot. Az igaz, hogy a munkájuk aztán olyan is, de ezzel ők legkevésbé törődnek. Angliában a tory Salisbury lép Roseberry lord helyére, hogy dezavualja azt a keleti politikát, amelyet Roseberry 1878-ban töle tanult. Nálunk a végsőkig esigázott liberáliszenvedély, Angliában Albion fiainak legenda-szerű kapzsisága és önzése annyira elragadta a közönséget, hogy ez a két kormányválság úgy szólván fel se tűnt. De ugy nálunk, mint Angliában igen hamar fognak mutatkozni az eredeti kabinet-válságok következményei.

Franciaország szintén produkált egy kormányválságot, talán csak csupa pose-ból, hogy az ő szeszélyes belpolitikájukat is politikának tartsa Európa. Ribot megbukott a jó Isten tudja hányadszor, s helyét egy radikális kabinet foglalta el szintén a jó Isten tudja hányadszor a III. köztársaság idejében, — ezuttal Bourgeois, egy inkább ambiciós, mint jelentékeny politikus elnöklete alatt. Mozgolódott az egész Európa, s az erőtlén, de még folyton tüzes Spanyolországban, sőt a kis Szerbiában és Romániában is kormányválságok voltak.

A belügyi politika terén különben csak három államban voltak nagyobb események. Nálunk az u. n. egyházpolitikai küzdelem egyelőre elérte tető pontját, s a reformokat a legszélesebb terjedelemben életbe léptették. A harc azonban, amely az életbeléptetést megelőzte, oly vehemens és elkeseredett volt, hogy nagy hiba volna azt gondolni, hogy ezzel a dolognak vége. Egy oly igen heves akciónak kell

hogy reakciója is legyen, lehet, hogy holnap, lehet, hogy holnapután, amikorra az események annyira megérnek, hogy az egészséges reakció s p o n t á n fog megnyilatkozni.

A német birodalom belügyei az idén sokkal kedvezőbben folytak, mint nálunk. Ott az az esztendő — a társadalmi békét igen harczi-as uton biztosítani akaró U m s t u r z v o r l a g e megbuktatását leszámítva — az ünnepek esztendeje volt. Bátran elmondhatjuk, hogy az ifjú birodalomban a német sovinizmus az idén érte el tető pontját. A birodalmat megteremtő Bismarck ünnepeltetése, a kieli politikai görög-tüzes, parádés ünnepek, s az 1870-71 i győzedelmes hadjárat 25-ik évfordulója, mind olyan dolgok, amelyek a nemzeti önértet, becsvágy és hiúság emelésére a legalkalmasabbak. S ha a külpolitika oly igen nagyon nem foglalkoztatta volna ez évben Németországot: ezt a folytonos diadal-mámoros ünneplést nem diszharmonizálta volna a Franciaországhoz való — bár erősen elpalástolt és akaratlan közeledés sem.

Olaszország már sokkal szomorubbán jubilálta a Venti Settembre 25-ik évfordulóját. Nem csoda, ez a huszonöt év a világraszóló belpolitikai skandalumok szakadatlan láncolata volt, s az összetakolt állam hajóját csak óriási ügygyel bajjal tudták el kormányozni a sok szirt között. S hogy baj van a politikában: csak most látszik meg, mikor még a más közlemények között oly jelentéktelen erythreai kérdés is oly sok gondot és aggodást okoz Crispinek. Mert ebben a hadjáratban nem csak a pyrrhusi győzelmeket arató Barratieri tábornok seregjei pusztulnak el egymás után, hanem igen sok veszedelem fenyegeti az örökké átkozottul türes olasz állampénztárt is. Pedig Olaszországot e hadjárat nélkül is mármár agyonnyomja az államadósságok óriási súlya. Hát még ha a közel jövő a diplomáciába is bele találja vonni Olaszországot!

Ugy látszik, a diplomaták az idén a magas iskolából vizsgáztak. Nagy dolgokat műveltek, s briliáns manővereket vittek végbe, hogy fenntartsák a békét, amelyet könnyelműen és kapzsián megbolygattak.

Erről azonban majd holnap.

Az oláh kérdés.

Írta: Szinéri György.

II.

Annak, hogy a magyar közvélemény az egész román kérdéstről hiányosan, vagy tévesen van informálva, fő oka a mi zurnalisztikánk feltételességében, tendenciózus voltában, sőt sokszor — a legtöbbször — lelkiismeretlenségében rejlik. A mi zurnalisztikánkban kiválóan nagy azok száma, akik tisztán csak szenzációban utaznak, vagy ami valószínűbb — nem bírnak a kellő ismerettel s tapintattal, a melylyel ezt az egész dolgot tárgyalni kellene.

A mi napi sajtónk — tisztelet a kevés kivételeknek — illetéktelen körökben van.

Könnyen mutathatnánk a t. riporter urnak eseteket, ahol ő már rég kimondta a » haza áruló« s az » agitátor« jelzőt, holott a megbélyegzett » dákoromán« vagy gyernekei jobban tudnak magyarul mint maga a t. riporter ur. Tudunk eseteket, ahol a sajtó állam ellenes törekvésekről beszélt, holott egy rendőri kihágást sem lehetett megállapítani. A tény röviden az, hogy a sajtó magatartása megnehezítette az oláhok és magyarok közeledését. Az oláhoknak óhajtsaikk vannak, amiket senki se hallgatott meg, pedig eleinte csak azt kívánták, amit minden magyar ember, hogy legyen tiszta kezű közigazgatás és a kormány vegye tekintetbe az egyes vidék ethnografikus viszonyait, az az, ne legyenek kirekesztve, foglalják el közéletünkben azt a helyet, a mely őket szám és értelmiség szerint megilleti.

Történt s tán mai nap is ugy van, hogy a községek jegyzősegeit bizonyos vidéken a szolgabíró urak 200—300 frtért vagy öbbért adományozzák, a hol a községek választói joga így illuzóriussá lett téve. Hogy aztán az ily mód beültetett hivatalnok miként gazdálkodik, könnyen elképzelhető.

Történt, hogy egy meglehetősen korlátolt, mindazonáltal befolyásos gróf, aki képviselővé

választotta fiát, főként, az erőszakoskodó főszolgabíró, rokonának, helyet csinálendő, kibuk-tatta hivatalából az alszolgabíró, egy tetőtől talpig hazafias gondolkozású román fiatal embert, aki nem csak tanult, jogvégzett ember volt, hanem akinek atyja, egy szintén hazafias román tanító, már akkor buzgólkodott s tanította a magyar nyelvet, amikor az nemcsak nem volt kötelezett tantárgy, hanem üldöztetve volt. Az ily esetek — amik egyenként szörványosan csupán tapintatlanságnak mondhatók — százával ezrével fordulva elő, — rendszerre alakultak s csak arra alkalmasak, hogy a szenvedélyeket felkeltsék és kiegyenlíthetlenné tegyék az ellentéteket.

A sajtó csak annyiban vette mind ezt, az elégtelenség nyilvánulásait, figyelembe, amennyiben szenzáció hajhászatra, rebach csinálására alkalmasok voltak; egyébként pedig Robinetti és Masson birkózásra terelték egyetértő buzgalommal Magyarország közönségének figyelmét. De azt, hogy a dolgot kellően megvilágítva, tanulmányozta s így megvilágítva, az irányadó körök figyelmét ráterelte, a protekció és patika engedélyezéssel és egyéb hasznos és »bokrass« teendőkkel elhalmazott belügyér urat egy bankett nélküli utazásra így rábirta volna, ugy látszott nem tartotta méltóságához illőnek.

Ami ily körülmények közt történt, ha nem egészen menthető is, de érthető. Az oláhoknak ércztüddével, ércznelvel kellett volna birniok, hogy a magyar közvélemény érdeklődését felkeltse. A bécsi küldöttség — hisz előre látható volt annak eredménytelensége — a memorandum, a replika, stb. nem egyebek üres demonstrációknál, a bukaresti vándorlások, a román sajtó elvetemült hangja, a sajtó per, az n. n. vértanúk fanatikus tisztelete, ezek mind ami politikai indolenciánk produktumai.

Röviden: Nekünk a 68-iki 44-ik t. cikkben váltónk van a nemzetiségeknek s nekünk nincs sem oly kormányunk, sem oly közvéleményünk, tehát nincs erkölcsi erőnk, amely nyílt homlokkal oda állva, egy Ibseni hős elszántságával azt mondaná: az az u. n. »ideale Forderung« magasabb erkölcsi kötelezettség, a melyet vállaltunk, chimæra, politikai képtelenség, egyszerű: ostobaság!!

— De hát akkor mért létesítettétek?

— Az azt, azt kérditek, mért ajándékoztuk? Igazatok van! Hanem mi azt hittük, nekünk van mindenünk már és csupán csak arra van szükségünk, hogy ti testvéreink, Lugoson és Karánsebesen oláhu, Zomborban és Baján szerbül speech-eljetelek közgyűléseiken.

De hát most belátjuk, hogy mink szegények vagyunk; ide azzal a váltóval!

Es tessék elhinni, nem akadt volna józan politikus, aki ezt ne helyeselte volna.

Maguk az oláhok, az értelmiségekhez tartozók t. i. bizonyára magok is nevelték ezt a képtelen nagylelkűséget. Hiszen ily előjogokat képező engedményeket egy föderális állam adhat szövetséges alkatrészeinek, akik lét küzdelmeiben oldala mellett és nem pedig ellene harcoltak, mint az oláhok tették 48-ban.

De bezzeg elmult nevetheknéjük, amikor észre vették, hogy senki nem gondol komolyan arra, hogy ez a törvény végre is hajtassék, a mikor látták, hogy az autonomia révén iskolákkal az állam nem törődik s fiaik a közpályáról le lettek szorítva. Mert, hogy a román fiatalok nem nyer a közszolgálatban oly arányban alkalmazást, a milyenben őket a népesség számaránya szerint megilletné, ezt bizonyítani — azt hiszem felesleges.

Ez a hallgatag, de határozottan létező s minden elfogulatlan szemlélő által észre vehető részleges eliminálása a román intelligenciának a közéletből (mintha valami árnyak, — tán a mult sötét tényeinek emléke — érvényesíteniék befolyásukat,) az, ami főképp azt az élénk visszahatást szüli, mely az ő mozgalmakban nyilvánul. Igenis, ők is reklamálják a magok részéről is azt a bizonyos fátyolt, amelyet a kiegyezés alkalmával bizonyos emlékekre dobtunk. Hogy tapintatlanság tőlük az meglehet, de érthető, ha elgondoljuk, hogy ők, ez a nemzedék, tényleg nem vétettek ellenünk és a nagy tömeg tanult fiatal ember nincs, nem lehet megelégedve azzal, hogy néhány bírói és kiválóbb állásban román, vagy szerb nemzetiségű egyén is található.

Nagyvárad város közügyei.

Közigazgatási ülés.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését a városház tanácstermében.

Beöthy László főispán elnökle alatt jelen voltak: Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester, Rádl Ödön, Mezey Mihály, Némethy Károly, Mihelly Adolf, dr. Hoványi Ferencz v. főorvos, Dús László főügyész, Rácz Mihály főjegyző, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, dr. Grám Károly h. árvászéki elnök, Papp Miklós pénzügyigazgató, dr. Bulyovszky József kir. ügyész, Gyurkovits Kornél államépítészeti hivatali főnök.

A megnyitás előtt elnöklő főispán üdvözölte a bizottságot az alkalomból, hogy új évben először jött össze a bizottság.

A felolvasott polgármesteri havi jelentésből közöljük a következő főbb adatokat.

I. Közegészségügy.

A december havi közegészségügyi állapot jó volt. A hevenyfertőző betegségek közül a vörheny 7 esetben okozott halált. E betegség, mely október hó közepén lépett föl járványszerűen, egész december hó 17-ig megtartotta járványos jellegét, e napon azonban a járványbizottság kimondotta a járvány megszűnését. A ronesoló toroklob 2, járványos fültömírgylob 1 és a hasi hagymáz szintén egy esetben végződött halállal.

December hónapban élve született összesen 125 gyermek, köztük 34 törvénytelen; nemre nézve 64 fiu, 61 leány. Halva született 8, ezek közt 2 volt törvénytelen.

Elhalt összesen 115 egyén, köztük 30 idegen, nemre nézve 63 fi- és 52 nő.

A születések évi százaléka 34%; halálozásoké az idegenekkel együtt 30%, csupán a helybeliekénél 23%. A szaporúság 40.

A halálozások városrészek szerint a következőleg oszlottak meg: Ujvároson 32, Olasziban 33, Váralja-Velenczén 25, a kórházakban 25.

Öt éven alóli gyermek összesen 46 halt el, köztük 9 törvénytelen.

Szegény beteg 197 gyógykezeltetett a város számlájára.

Dajkaságban volt 70 csecsemő.

Az állategészségügyi állapot a mennyiben semminemű járványos vagy ragályos betegség nem mutatkozott, jónak mondható.

II. Közbiztonság.

A december havi közbiztonsági állapotot feltüntető adatok a következők:

Lopás 21, súlyos testi sértés 2, könnyű testi sértés 5, hatóság elleni erőszak 2, sikkasztás 3, csalás 2, védjegyhamisítás 4, párviadal 2 esetben fordult elő. A tettesek részben kinyomoztattak, részben pedig a nyomozások folyamatban vannak.

Letartóztatva volt összesen 91 egyén; ezek közül az illetékes bírósághoz átkisértetett 14, eltolonoztatott 77.

Kihágási feljelentés tétetett 97 esetben; ezek közt 72 esetben csavargás és koldulás miatt.

A lefolyt hónapban 1 öngyilkosság történt.

III. Adóügy.

A közadók bevételi eredménye az elmúlt hónapban — bár 1576 frt 08 krral kevesebb kincstári adó folyt be, mint az előző év hasonló időszakában — a fennforgó viszonyokhoz képest elég jónak mondható. Befolyt pedig:

kincstári adóban 18376 frt 54 kr.
késedelmi kamatban 647 frt 75
hadmentességi díjakban 371 frt 44 kr.
bélyeg- és jogilletékben 6056 frt 60 kr.
házas adóban 72 frt.
iparkamarai díjakban 40 frt 17 kr.

mely összegek a kir. adóhivatalba szállítottak át.

Törvényhatósági utadóban 1097 frt 94 kr. folyt be. A behajtás a többi adónemekkel együtt folyamatban van.

IV. Iparügy.

A városi kapitányi hivatal, mint elsőfoku iparhatóság december hó folyamán összesen 15 iparjogosítványt adott ki, még pedig: mésszáros üzletre, szalámi iparra, szesz-, ecet és élesztőgyárra, gőzmalomiparra egyet-egyet, különféle kereskedésre 11-et.

Megszűnt 10 iparüzlet.

A polgármesteri jelentést tudomásul vették.

A bizottságok megalakítása.

Ezután az egyes bizottságokat alakították meg a következő eredménnyel:

Fegyelmi választmány. Rendes tagok: Sipos Orbán kir. tanf., Gyurkovits Kornél kir. főmérnök, Némethy Károly, Rádl Ödön ügyvédek. Póttagok: Papp Miklós pénzügyig., Frankó Endre ügyvéd.

Adófelszámol. bizottság. Papp Miklós pénzügyig., Dús László tiszti főügyész, Rádl Ödön ügyvéd, Frankó Endre ügyvéd.

Erdőrendészeti albizottság. Rádl Ödön, Némethy Károly, Hoványi Géza. Szakértő kültag: Osterlamm Armin.

Erdei másodfoku bíróság. Rendes tagok: Rádl Ödön, Némethy Károly, Mihelly Adolf, Hoványi Géza. Póttagok: Frankó Endre, id. Rimler Károly, Hlatky Endre, dr. Berkovits Ferencz.

Börtönvizsgáló küldöttség. Némethy Károly, Rádl Ödön, Mezey Mihály, dr. Berkovits Ferencz és hivatalból: dr. Hoványi Ferencz.

Börtönfelügyelő bizottsági tag: Némethy Károly.

Gyámügyi felelősségi küldöttség. Kinevezett rendes tagok: Rimler Károly, Rádl Ödön, póttag: Némethy Károly.

Választott rendes tagok: Mihelly Adolf, Frankó Endre, póttag: Hlatky Endre.

Egyéb ügyek.

Sal Ferencz polgármester bejelentette, hogy a Körösparton a kőpart beomlott egy helyen s nehogy a víz elfajulása nagyobb rombolást okozzon, előleges bejelentés nélkül kijavíttatta a kőpartot. A munkálatot utólag jóváhagyták.

A nagyvárad állami anyakönyvvezető hivatalnál a munka annyira felszaporodott, hogy a közigazgatási bizottság szükségességnek találta a személyzet szaporítását. Felirnak a miniszterhez, hogy még egy helyettes anyakönyvvezető-állást rendszeresítsen a nagyvárad anyakönyvvezetői hivatalnál.

Még néhány apróbb adóügyet intéztek el s ezzel az ülés véget ért.

UJDONSÁGOK.

* **A millenniumi év beköszöntése.** Mint a lapunkhoz érkezett jelentések tanúsítják: az ország legtöbb katolikus egyházában nagy fényűző ünnepelték meg a millenniumi év beköszöntését. Debreczenben a templom ajtót magyar koronával, czimmerrel és feliratokkal díszítették. Wolafka Nándor püspök nagyhatalú beszédet mondott az ezrekre menő sokasághoz. Székesegyházunkban is a legnagyobb egyházi fényűző és pompával ünnepelték az új ezredév beköszöntését. Ujév napján dr. Schlauch bibornok, várad püspök mondotta az ünnepi misét a káptalani papság segédletével, az alkalmi szónoklatot pedig dr. Némethy Gyula tartotta. A jelenvolt diszes közönségre igen viszatetsző benyomást gyakorolt, hogy ezen a nagy nemzeti ünnepen se a megyét, se a várost nem képviselte senki a székesegyházban. A helyőrség tisztjei szép számmal voltak jelen.

* **A Trónörökös Palesztinában.** Ferencz Ferdinánd főherceg nemsokára eltávozik Egyiptomból. Kairóból ugyanis azt táviratozzák, hogy a főherceg az eddigi rendelkezések szerint e hónap 15-ike táján elhagyja Egyiptomot, s a legnagyobb inkognitóban Palesztinának veszi útját. A főherceg nilusi utazása kedvezően folyt le. Egészségi állapota az újabb időben valamivel javult.

* **Uj évi tisztelgések.** Ujévi lapunkban már megemlékeztünk az év forduló alkalmából szokásos tisztelgések egy részéből. Szerdán az egyes közhivatalok személyzete tiszteletet a főnököknél. A kir. törvényszék bírói kara ez évben nem tisztelgett Gyálókay Lajos elnöknel testületileg, hanem személyesen külön-külön fejezték ki üdvözlésüket. A törvényszék épületébe jöttek össze a törvényszék és a két járásbíró-ság tisztikara és személyzete s testületileg vonultak a kir. Tábla épületéhez. Gyálókay Lajos törvényszéki elnök vezette a tisztelőket Rítóók Zsigmond táblai elnök elé. Rítóók Zsigmond meleg köszönetet mondott az üdvözlésért. A városi tisztikar első sorban Rácz Mihály főjegyzőt kereste fel s az ő vezetése alatt vonult Sal Ferencz polgármester elé. Rácz Mihály erőlt, s kitartást kívánt a polgármesternek, hogy azon kiváló sikerek mellé, melyeket eddig is kivívott, még újabbakat érjessen el. Kérte a polgármester jó indulatát, különösen azok iránt, a kiknek megbízatása ez évben lejár. A polgármester könyekig meghatva köszönte meg az ovációt. A városi tisztikar ezután felkereste Beöthy László főispánt, hol Sal Ferencz polgármester tolmácsolta a városi tisztikar hódoló tiszteletét. Beöthy László főispán kerekded beszédben, szívélyes szavakkal válaszolt. Buzdította a tisztikart, hogy odaadó munkájával vesse meg alapját a másik ezredének. A királyi Tábla elnökénél még a táblabírók és a személyzet is tisztelgett. Ez utóbbiak nevében Barza Béla igazgató üdvözölte Rítóók Zsigmondot.

* **Szolgabírók beosztása.** Biharmegye főispánja az alispánnal egyetértőleg a végbement tisztújítás alkalmával megválasztott szolgabírókat a következőképen osztotta be: A központi járásba Bige György tb. főszolgabíró és dr. Bakats Béla szolgabíró. Az élesdi járásba Werner Kálmán szolgabíró. A szalárdi járásba ifj. Markovits Károly szolgabíró. A mezőkeresztesi járásba Juricskay Ákos tb. főszolgabíró. A berettyóújfalui járásba ifj. Mőricz Pál szolgabíró. A bihartordai járásba Kelemen József szolgabíró. A derecskei járásba Szentiványi László tb. főszolgabíró. A székelyhidi járásba Balogh János tb. főszolgabíró. Az érmihályfalvai járásba Ertséy Lajos tb. főszolgabíró. A margittai járásba Jézerniczky Dénes és Horváth Endre szolgabírókat. A cséffai járásba Ertséy Kálmán szolgabíró. A nagyszalontai járásba Csánády Jenő szolgabíró. A tenkei járásba Roxin György főszolgabíró. A beéli járásba ifj. Dávidházy János szolgabíró. A magyarcsékei járásba Szöllősy Ferencz tb. főszolgabíró. Az belényesi járásba Beöthy Dávid és Vass László szolgabírókat. Végül a vaskóhi járásba Fonagy Endre szolgabíró.

* **Apácák tanárnői vizsgálja.** Nagyváradról két Orsolya-apáca és egy irgalmas nővér tett a napokban az Angol kisasszonyok budapesti intézetében polgári iskolai tanárnői képesítő vizsgálatot. *Pataky* M. Filomena és *Domján* Szilvána a nyelv- és történettudományi szakcsoportból, vagyis logikából, lélektanból, neveléstani vonatkozással, nevelés és tanítás-tanból a paedagogia történetével, magyar nyelvtanból, magyar irodalom történetéből, német nyelvtan és irodalomból; az egyik, Filomena a magyar nyelv tanítására való képesítéssel, a másik anélkül, világ- és hazai történelemből, alkotmánytanból, földrajzból, statisztikáival s testi- és egészség-tanból. Mindketten a legmagasabb fokozatot érték el és egyhangulag *jeles osztályzatot* nyertek. A képesítőt megelőzőleg nevelés-tanból, magyar és német nyelvből, valamint a történelemből írásbeli feladatot végeztek. *Rigli* Ladislava női ipari kézimunkából szintén *jeles osztályzattal* képesítették, kinek munkái bámulatot keltettek. Tárgyai voltak nevelés és módszertan, női munkák tanításának módszere, a házi iparüzéshez szükséges eszközök, anyagok és gépek ismerete, diszitményi-rajz, ruhaszabás-rajz, kézimunka, gépmunka. Még ha egy pár Orsolya-vagy nővér a mennyiségtan, természet-tudományi szakcsoport tárgyaiból tesz polgári képesítőt, városunkban is létesülhet a polgári képezde, miáltal egyrészt azt érjük el: hogy a polgári leányiskolák tanítónői, miként a törvény kívánja, képesített tanárnők lesznek, másrészt a szegény sorsuk nem

lesznek kénytelenek a fővárosba utazni, hogy vizsgálatot tehesse nek. Ide járul még az is, mit talán legelőbb kellett volna felhozunk, hogy mindhárom képesített tanárnő a hittani vizsgálatot is jeles sikerrel tette le. A polgári iskolai képesítő vizsgálaton primási érseki biztossal Bogisich Mihály prépost, esperes plébános volt kiküldve; elnökölt dr. Verédy Budapest városi kir. tanfelügyelő; az examinátorok pedig Pintér kegyesrendi áldozópap, azonkívül Ember és Hummer gymnásiumi tanárok voltak. A német nyelv és irodalom történetét pedig maga az elnök kérdezte ki a jelöltekől. A derék nővérek ezzel a vizsgálattal, amelyhez hasonló eddig aligha mutathat fel valaki, dicsőséget és tiszteletet szereztek maguknak, valamint az Orsolya-zárdának és dr. Nogáll János intézetének.

* **A főmérnök fizetésének emelése.** *Busch* Dávid főmérnök előterjesztést intézett a törvényhatósági bizottsághoz, melyben a tanács azon javaslatát, hogy a főmérnök fizetése 2200 frtban állapítsák meg, magára nézve sérelmesnek jelzi, mert jelenleg is 2000 frtja van a személyes pótlékkal s kéri a pénzügyi bizottság által elfogadott 2400 frtot elfogadni. De ez még nem elég! Építési pótlékok is kér még pedig 10000 frton felül 50000 frtig terjedő házilag készítenő munkáknál, annak kezdetétől befejezésükig a főmérnöknek 50 frtot, a munkát vezető mérnöknek, 25 frtot havonként, — 50000 frton felül pedig a főmérnöknek 100, a mérnöknek 50 frtot; ha pedig fővállalkozók által készíttetnek a munkák, a fentebbi tételek 30 %-ában részesülnek. Ha pedig ezt a törvény hat. bizottság el nem fogadná, úgy a magán építkezések és magán panaszokból folyólag eljárásai és engedélyezési díjakat kér megállapítani, a mit a főmérnök méltányosnak és indokoltnak tart, de ellenkezőleg gondolkozik a publikum, a mely fizeti a főmérnököt. Az ilyen beadványok nagyon alkalmasak arra, hogy a törvény hat. bizottság jóindulatát megingsásk; mert azon körülmény, hogy őt a város törv. hatósági bizottsága már évekkal ez előtt 500 frt évi személyes pótlékban részesítette, ez a főmérnöknek csak előnye, mert már évek óta huzza ezen magasabb fizetést, mihez a többi tisztviselők csak most jutnak. — A pótlék és munkadíjak nagyon ellenszenves természetű járulékok, de jogtalanok is, mert a város egyeteme fizeti a főmérnököt s ebben a magán építkezések, meg a panaszosok is benne vannak. A tanács a fizetés felemelést lehetővé kívánja tenni, ezért szállított le egyes tételeket, illetve fizetéseket s nagyon sajnós volna, ha a többi tisztviselők adnák meg az árát az ilyen beadványoknak. —

* **Rebeka.** Sokan fogják ezt a nevet egy ideig hallani a vendéglőkben. Egy öreg ősz ember Váradnak egy tipikus alakja mondogatja minden asztalnál. »Tessék kérem erre a képre tenni, egy hatos egy név, 1 másikat Kapeller Géza ur nyerte Rebeka névvel. A Zöldfában volt a huzás Szilveszter estéjén.« Azután megnézi az új festményt kétszer, háromszor! Elmagyarázza, hogy 2 hét alatt készült, hogy a hold feljöttét ábrázolja megmutatja, hogyan verődnek vissza a sugarak egy uri kastély ablakából. Talán nem is szükséges mondanunk, hogy Etsedy bácsiról van szó; ismeri a ki csak két napot töltött is Váradon.

* **Milleniumi ünnepély Komádiban.** Biharmegye egy tiszta magyar községének, Komádinak lakossága impozánsan ünnepelte meg a második ezredév kezdetét. Kedd és szerda közötti éjjel pont 12 órakor fáklyászenével indultak a községházától, a falu hosszú utcáján keresztül haladva, visszatértek ismét a községházához, hol Kiss Sándor tanító emelkedett szellemű beszéddel méltatta az ünnepély fontosságát.

* **Öngyilkos miniszteri titkár.** A fővárosban a pénzügyminiszterium egy előkelő állású fiatal hivatalnok lett tegnap öngyilkossá, eddig ismeretlen okból. Havas Béla pénzügyminiszteri titkár, a dohánytermelési osztály igazgatója, Batthyány-utcai lakásán tegnap délután felakasztotta magát. Mire észrevették, már halott volt.

* **A trachoma Nagyváradon 1895 évben.** Az 1895 év első felének végén volt 6 trachomas beteg, második felében előfordult 8 új eset, meggyógyult 8 egyén, ápolás alatt maradt 6 beteg. Régióta nem jött ilyen kedvező jelentés be ezen veszedelmes bajról, a mi mindenesetre a főorvosi hivatal lelkiismeretes működésének és szigorú ellenőrzésének eredménye.

* **A tuzséri tragédia.** Alapi Salamon Ella tragikus halála miatt, tudvalevő, hogy pörbe fogták Neukom Ferenczet, a hipnotizőrt s a szerencsétlen véget ért leány atyját, Alapi Salamon Tódort. A nyiregyházi törvényszék megszüntette a vádlottak ellen a további eljárást, a debreczeni ítélő tábla azonban Gajzágó Béla előadása alapján Neukom Ferencz és Salamon Tódort gondatlanságból okozott emberölés vétsége miatt vád alá helyezte.

* **A nőegylet sorsjegyhuzása.** Nagyon elvannak terjedve nemcsak Nagyváradon, hanem a vidéken is a Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet (Erzsébet leányarvháza) javára rendezendő tárgysorsjátéknak igérvényei. Természetes, hisz nők voltak az elárúsítói. Sokan vártak a huzástól ujévi meglepetést. Hozott is u. i. elmaradt a huzás. A sorsjegytulajdonosok azonban azért még ne veszítsék el reményüket, mert az elnökség új határidő kitűzését kérte a miniszteriumtól, azon okból, hogy deczember 29-ikére a sorsjegyek egy részét nem tudták értékesíteni.

* **A lelkészek segélyezése.** Az állam, mikor megváltotta a regálét, kártalanította a tulajdonosokat. Mikor az egyház szolgálát fosztotta meg az anyakönyvek államosításával egyik megélhetési forrásuktól, a »liberális« kormány természetesen megelégedett minden méltóságról, a legkisebb kártalanításról is. Az enyém tied övé fogalmának és szentségének ilyen liberális felfogás és alkalmazása máris nagyon éreztetni hatását; az ország több helyén a legnagyobb anyagi gondokkal kényserülnek küzdeni a jövedelmüktől megfosztott katolikus papok. Különösen sanylik az államosítást a zempléni megyei lelkészek. Annaira, hogy — mint levelezőnk jelenti — maga a főispán, Molnár István is halaszthatatlannak tartja a szegénysorsu papok állami kártalanítását s felterjesztést intézett a vallás-és közoktatásügyi miniszterhez, kérve az anyagi gondokkal küzdő lelkészek állami segélyezését.

* **Jóváhagyott alapszabályok.** A m. kir. belügyminiszter jóváhagyta »a pocsi közművelődési és temetkezési társaság« alapszabályait a szabályszerű bemutatási záradékkal ellátva.

* **Hirtelen halál.** Sós Ferencz henczidai illetőségű ember már jó ideje szaporította. Nagyvárad csavargóinak számát. Tegnapelőtt a Pecze-soron egy pálinkás boltban nyakolta az emberirtót. Egyszere elhalványodott; kiesett kezéből az üveg s a nagy termetű csavargó holtan terült el a földön. Tegnap délután a városi bonczházban felbonczolták s az orvosok konstatálták, hogy megölte az ital. Az iszákosság folytán előállott szívszélhűdés okozta halálát.

* **Köszönetnyilvánítás.** Báró *Königswarter* Herman ur, akinek jótékonyágában egyletünk már annyiszor részesült, most újabb 100 frtot adományozott egyletünknek, mely adományért ez uton is leghálásabb köszönetünket nyilvánítjuk. Nagyvárad, 1896. január 2. Bognár Sándorné az ízr. nőegylet alelnöke, Wechsler Adolfné pénztárnok.

* **Jóváhagyott tanító állás.** Az iskolaszék előterjesztésére a törvényhatóság elhatározta, hogy a községi polgári iskolához már az 1895/6. tanévben egy polgári iskolai képesítéssel bíró kiegészítő tanítói állást rendszeresít. Az új állással évi 600 frt fizetés és 200 frt lakbér van összekötve. Együttal ugyancsak a polgári fiiskolánál egy szolgáló állást is rendszeresítenek. A miniszter a törvényhatóság ezen határozatait helybenhagyta.

x **Orpheum.** Nagyváradon talán holtra unná magát minden ember, ha *Walter* M. Antal orpheuma itt nem volna. Eme kitűnően szervezett orpheum társulat ma ujév harmadik napján nagy

megnyitó előadást rendez, a melyen *Landes* Józsa k. a. a f. mosy orpheum eme kitűnő tagja is közre fog működni.

Landes Józsa k. a. Váradon fogja először elénekelné az ugynevezett *Matróz* cuoplét mely egyike legremekesebb alkotásainak. A többi szereplők is, mind elsőrangú orpheumok tagjai s így senki sem fog elégedetlenül hazajönni a Walter Tóni orpheuméból. — Kezdeté 1/2 9. órákor.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-léle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piacz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca,
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

Margit levele.

1896. jan. 12.

Kedves Főszerkesztő Ur!

Ne haragudjék a Főszerkesztő ur, hogy alkalmatlankodom levelemmel, de az új szerkesztő urat még nem ismerem, az Irénke keresztmamája meg azt mondta, hogy akkor nem illik neki levelet írni. Már pedig én megígértem, hogy írok mára és az ígéretemet meg szoktam tartani. Tanum rá a Gabi, kinek azt ígértem, hogy kimegyek a jégre és ott is voltam tegnap.

Jaj de jól mulattunk Főszerkesztő ur! Miért nem jöttek ki?

Csak olyan messze ne volna az a sporttéri jégpálya. Különben a Gabi azt mondta, hogy a pajtásaival kieszközlí, hogy a Rimanóczy nagy omnibusza kijárjon a Rhédey kertig és akkor majd csak könnyebben odajutunk.

Ugy-e bár Főszerkesztő ur megteszik azt a Gabi szavára?

Hiszen befolyásos emberek a jogászok, legalább én úgy tapasztaltam . . .

Hogy töltötték Főszerkesztő urék a Szilveszter estét? Hallották a harangozást?

Mi el akartunk menni a tisztí estélyre, de a papa azt mondta, hogy gyerek vagyok én még oda. Pedig akinek hosszú ruhája van, ugy-e az már nem gyerek!

De azért hallottam, mikor harangoztak, mert anyus felköltött.

Igaz, hogy ezután nem a Főszerkesztő olvassa el a leveleket? Irénke mondta.

Ugye írhatok én azért: Kérem, mutasson be be az új szerkesztőnek. Tessék megmondani neki, hogy mikor elszakadt a ruhám a sétahangverenyen, azután kitétek az újságba, azóta én mindig írok a *Tiszántul*-nak és már munkatársnak is tartom magam.

Főszerkesztő Ur kérem! . . . Igaz, hogy az új szerkesztő egész fiatal ember, anyus azt mondta, hogy még felesége sincs.

Ugye akkor én nem szólíthatom *kedves* szerkesztő urnak? Tessék megkérdezni tőle . . .!

Most nem írhatok többet, mert a kadet ösém utazik és kikísérjük a vonathoz.

Ezután már nem alkalmatlankodom, a Főszerkesztő urnál, de azért még látjuk egymást.

Isten velünk! *Margit.*

A Főszerkesztő ur nem haragudott meg a levélért, — az új szerkesztő meg még kevésbé. Sőt mi több: rögtön elment interpellálni a Rimanóczy omnibuszát, hogy mért nem jár ki a Rédey-kertig?

Igaz ugyan, hogy ezután nem a Főszerkesztő ur olvassa el a leveleket, az is igaz, hogy az új szerkesztő nagyon fiatal ember, és az anyusnak is

igaza van, hogy még nincsen felesége se, — hanem épen azért nagyon meg fog örülni, ha lapunk Margitja ezután is szorgalmasan levelezgető barát-nője lesz a lapnak.

Ami pedig a megszólítást illeti, hát elárulhatjuk, hogy bátran szólíthatja az új szerkesztőt *kedves*-nek, nagyon örül neki, ha nem is érdemli meg. Legfőleg nagyon elbizza magát és elábrándozik, ahelyett hogy lapot szerkesztene.

Most pedig, lapunk kedves barát-nője, várjuk a kedves levelét!

Nyílt kérdés a főkapitányi hivatalhoz.

Megjelent a lapokban s szétküldött plakátokban a hótisztítási rendelet, 50 forintos bírságot szabva a renitensekre.

Ez az üdvös rendelet azonban, úgy látszik csak amolyan lucus a nonlucendo-féle mumus. Nyakunkat törhetjük e miatt a rendelet miatt naponként akár tizszer is, mert az akár nyílván csak friss puha, nem pedig a letaposott s a járdákra fagyott hóra is vonatkozik. Ezek a hepe-hupás jégzsombékok pedig szászorta veszedelmesebbek a járókelőkre, mintha semmi takarítás nem történnék.

Hát a megrendelt fűrészpont vagy korpát hol keressük? Köszönjük, ha csak a lelkiismeretes háziurak házai előtt biztosítva van életünk s a rendeletet nem teljesítők a veszély elhárítását semmibe sem veszik.

S ezuttal azt is kérdezzük, vajjon a kapitányi rendelet nem vonatkozik-e magára a városra is, amennyiben a házak mentén kívül eső járdák tisztítására egyes polgárok nem kényszeríthetők s így az csak a városnak kötelessége volna, melyet azonban nem teljesít.

Nagyvárad, 1896. január 1.

R. P.

Ezredéves kiállítás.

Amerikaiak a kiállításon.

Az amerikai magyarok, — mint már szóvátettük, — nagy buzgósággal látnak ama kirándulás szervezéséhez, amelynek a célja, hogy a hazavágyó magyarok a millenium ünnepeire Budapesten lehessenek s minél több érdeklődő yankeet hozzanak magukkal. Ujabban a Clevelandban alakult bizottság terjeszt széles körökben felhívásokat, amelylyel a kiránduláson való részvételre buzdít.

Ez a felhívás így szól:

Értesítés.

A clevelandi magyar körökben már évek óta megbeszélés tárgyát képező azon terv, — mely az amerikai magyarság érdeklődését is felkeltette, s mely szerint a Budapesten 1896-ban lefolyó Milleniumi ünnepségekre egy kirándulás rendeztessék, közelebb jutott megvalósulásához, amennyiben annak létrehozása érdekében egy bizottság alakult.

Az indulás 1896. évi július havában egy elsőrendű hajóval New-Yorkból fog történni, az európai kikötő városból a társaság egy külön vonaton Bécsig, honnan a dunai gőzhajótársulat egy külön hajóján érkezend Budapestre.

A kéjutra vonatkozó részletek rövid idő múlva közölni fogunk.

Az alulírott bizottság ezennel felhívja az Egyesült Államokban lakó magyarországiak figyelmét ezen utazásra, — s ugy azokat, — mint a magyarság azon barátjait, kik a jövő nyáron Magyarországra utazni szándékoznak hogy e világra szóló nagy-szerű örömnepben — Magyarország ezer éves fenállásának megünneplésében — résztvehessenek felkéri, hogy az alulírott bizottság titkárával ez ügyben mielőbb lépjenek összeköttetésbe, a ki is a szükséges felvilágosítással a legkészségesebben fog szolgálni.

Black József, *Kundtz Tivadar,* *Magyar M.*
elnök. pénztárnok. titkár.

Perczel Lajos, Deutsch J. W.

Ugyanez a bizottság egy másik, csak is a magyarokhoz intézet felhívásban gyűjtést indít három hatalmas érczkoszorúra. Ezeket az érczkoszorukat, amelyeket művészi kézre fognak bízni, az Amerikából hazajárató magyarok gróf *Szechenyi* István, *Deák* Ferencz és *Kossuth* Lajos sirjára szánták.

E G Y L E T.

A nagyváradai vadásztársaság tudatja, miként a B.-bőszörményi vadászterületen folyó évi január 6-án a nagyharsányi vadászterületen pedig szintén folyó évi január 12-én fogja visszavonhatlanul megtartatni. — A résztvenni szándékozó társulati tag urak a meghívó iv aláírása végett Baranyi Zsigmond társulati pénztárnok urnál jelentkezhetnek, a hol a további feltételek is megtudhatók.

A biharmegyei orvos-gyógyszerészi és természettudományi egylet folyó évi január hó 4-én d. u. 4 órákor (Uri-utca, Akadémia) szakkülést tart, amelyen *Ertler* dr. előadást tart az ozaena ichtyol-kezeléséről.

REGENY-CSARNOK.

Az erdészlakban.

Írta: *Seevald H.*

2

Fordította *Bárcziházi Bárczy Margit.*

— Tartson ön atyámmal, Langen ur. Ő oly jó és becsületes, de erős támaszra van szüksége.

S e mellett oly esdön nézett rá szép szemével, hogy Langen különös jóleső meleget érzett szíve táján s talán ez okozta, hogy nem találta meg azonnal az illó választ.

E helyett azonban férfiasan megszorítá a kis kezét, mely oly őszinte bizalommal simult az övébe.

Mire Langen és Erika a kertajtóhoz értek, kis vadászkocsi állott meg, jól táplált falusi lovakkal. A főerdész egy hatalmas alak, őszbe játszó hajjal és szakállal és jóságos barna őz szemekkel, mint Erika mondá, épen akkor ugrott le a kocsitülséről.

Mig a két férfi egymást köszönté, addig Erika testvére felé szaladt, őt üdvözlendő. De ha ez olyan könnyen ment volna! Hektor hangos ugatással fejezé ki örömet, mire a »dachsi« is közbeveté magát, erre aztán lett olyan gazagás és kergetőzés, hogy még a barna Diána is eljött az ólból, csöndes vonítással adva kifejezést meglepedésének.

— Tehát erre vette a nyúl az utját — mondá a főerdész, mialatt Ernővel idősebb leánya felé, egy elegáns uti ruhát viselő s körülbelül 19 évesnek látszó — csinos szöke hölgy felé fordult: — mig mi Langen urat, az új erdész segédet, mint a tüt kerestük az állomáson, addig ő per pedes érkezett ide — Lujza leányom! — fejezé be az öreg a kölesönös bemutatást.

Lujza kissé meghajolt, majd a csomagokra irányzá figyelmét.

— Elsőben is szobámba szeretnék menni — mondá félhangon Erikának.

Szobánkba — javítá ki önkéntelenül Erika, majd hozzá tette: — nem akarsz előbb Diánához menni? — remek fia vannak.

— Még mindig foglalkozol ezen ostoba kutyákkal? Most is Hektornak köszönhettem, hogy azonnal kipakolnom s átöltöznöm kell. Csupa por vagyok. Így csak nem jelenhetek meg az ebédnél!

Erika nevetve csapta össze kezét:

— De Lizike, hova gondolsz, átöltözni a mi egyszerű kerti ebédünkhöz? Egy kis keféles, mindent jóvá tesz; a leves is vár már.

— Hol van Boris? — kérdé Lujza, mig Erika ruháját keféle. Mért nem jön engem köszönteni?

— Hát nem mondta meg apa? — Viszonzá Erika! Mult hó elsején távozott el, hogy egy nagyobb birtokon vállaljon szolgálatot.

— Boris? — A ki tiz vagy még több éve van már nálunk s a ki anyja halála óta mindent gondoz és rendez? Mindenáron meg kel-

lett volna tartani. Most tehát új gazdasszonyunk van?

— Nem, Lizikém, most én vagyok a gazdasszony.

— Te? Hát ez még mit jelentsen? — kérde Lujza ingerülten. — Először paraszt lovakkal jönnek értem s mikor a két pejt kértem, azt mondják: el van adva. Azután apa valami büröndökkel megrakott embert hív meg a kocsiba, egész az utolsó előtti erdő kanyarulatáig, úgy, hogy semmit sem kérhettem.

De most sem kérhettem semmit, mert Erikát sürgősen hívták a konyhába. Sohajtva vont elő zsebéből egy uti néccsaire-t a melylyel művészi hajviseletét kezdé rendezni, épen a froyfrou-kat akarta újból sütni, midőn már asztalhoz hívták.

Elmenőben egy gyors tekintetet vetett a nappali szobába, mire a családás kifejezése borítá el arcát, pillanatra el is halványult, sőt küzdenie is kellett a hirtelen szemébe toló könnyek ellen, de csak pár perczig, mire a kertbe ért, már nyoma sem volt semminek.

Az ebéd vig hangulatban, gyorsan véget ért. A két erdősz látható kedvteléssel beszélgetett, de Erika minden igyekezete mellett is, mely abban nyilvánult, hogy eleinte csak kellemes dolgokat mondjon Lujzának, észrevette ezen utóbbinak tartózkodó modorát. Sőt úgy látszik, mintha bizonyos félnék aggodalommal figyelne.

Csak midőn Ernő kedélyessége folytán a társalgás általános kezdett lenni, csak akkor melegedett föl kissé Lujza is és élénken eszteléz az azon változatos életet, melyet a fővárosban az első körökben átél.

Miután közösen elköltötték a fekete kávé, Wendler sétára hívta új erdőszegédjét a szomszéd erdőbe. — Lujza pedig szobájában várakozott, míg Erika az asztalt leszedte, s Dianának sajátkezűleg el nem vitte az erősítő jó ebédet.

— Végre valahára nálad vagyok, testvérem, mondá Erika vidáman belépve. Mennyire örvendünk, hogy ismét köztünk vagy. De aztán ne csinálj ilyen szomorú arcot. Ezzel meglelte Lujzát s finom arcát simogató. — Szeresd meg újból az erdőt. Ha más is minden itten, mint a városi finom uraknál és hölgyeknél, mégis csak szép a mi lakunk s az erdő, sokkal szebb az unalmas sötét házaknál.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

A miniszterelnök nyilatkozata és a pártok.

Budapest, Jan. 2. (Saj. tud. táv.) A nemzeti pártot Bánffy Dezső báró istenbékéje igen meglepte éppen a kormányparti sajtó legutóbbi magatartása miatt.

Apponyi Albert gróf megtartásáról természetesen nem beszélve — az ő személyes megjelenése talán ki is egyenlítheti a differenciákat — határozottan látható, hogy Horánszky Nándor és barátai hajlandók a fuzióra, míg ennek elkerülését feltétlenül szeretnék azok, akiknek akár közjogi, akár közgazdasági programja össze nem egyeztethető a kormány-part rideg konzervatizmusával.

A pártonkívüli képviselők hajlandók a fuzióra, ha az azt a pártalakulást segíti elő, melyet Szapáry gróf feltétlenül bekövetkezendőnek jelzett.

A pártonkívüliek és a kormánypart között bizonyos egyéniségek szereplése elháríthatlan akadályul szolgálhat.

Az Egyetértés és Ugron.

Budapest, január 2. (Saját tud. táv.) Ugron Gábor orsz. képviselő a következő nyilatkozatot teszi közzé:

»Magát Bihari Imrének nevező egyén

két napon át üldözött lakásomon, étteremben, kaszinóban, amíg magam elé bocsátottam 30-án este. Ő interviuot kért tőlem az Egyetértés részére. Ez t én határozottan megtagadtam két okból. Először mert elutazni készültem s nem láthattam volna a kefe lenyomatot, már pedig nem szeretném, hogy más jelenjen meg, mint amit mondtam. Másodszor, mert az »Egyetértés« évszámra szidalmazott, ezért velem semmi szellemi összeköttetésben sem jelenhetek meg a világ előtt.

Ugyan magam mit sem csinállok támadásaiból, de a közönség erkölcsi érzékét tisztetem.

Hogy daczára ennek az Egyetértésben interviu jelenik meg, olyan visszaélés a lappal és hírlapírói tisztességgel, melyet megfenyíteni, saját reputációjuk érdekében, a hírlapírók hivatottak.

Az interviu tartalmában legtöbb, amit Bihari ur kérdezett és én kitérőleg feleltem, és amit még nem is kérdezett, alig valami, amiről én nyilatkoztam, — ámbár kizártnak tartottam nyilvánosságra kerülését. Hozzáadva a közlemény gyalázatos tendenciáját, az egészében is önkényes ráfogásokból álló valótlanoknak nyilvánítom.

Székelly-Udvarhely, 1896. jan. 1-én.

Ugron Gábor.

A püspöki kar köréből.

Budapest, Január 2. (Saját tud. tud.) Desewffy csanádi püspök egyházmegyéje papjai javára tízezer forint alapítványt tett az újév alkalmából, melyet minden évben meg fog ismételni Zalka János győri püspök, ki a magyar róm. kath. püspöki kar legidősebb tagja, e hó 18-án tartja meg aranymiséjét. Egyházmegyéje papsága január hó 15-én tiszteleg nála s tolmácsolja jókivánatait jubileumi miséjéhez, 18-án pedig az agg püspök az egyházmegyéjéből hozzá sereglő küldöttségeket fogadta.

A király vadászaton.

Boest, Jan. 2. (Saj. tud. táv.) Mürsz-tegből táviratozzák, hogy a király tegnap Ferencz Salvator főherczeg, a toscanai nagyherczeg, továbbá Paar gr. táborszer-nagy, első hadsegéd, Beck br. táborszer-nagy, vezérkari főnök, Krieghammer had-ügyminiszter, Wolkenstein és Lédebur grófok kíséretében udvari vadászatokra ide érkezett.

Boris herczeg áttérése.

Szofia, január 2. (Saját tud. táv.) A Boris herczeg áttérésére vonatkozó hírek mind valószínűbbé válnak; a szertartás január 18/30-án fog véghezmenni. (K. E.)

Frere Orbán halála.

Brüssel, jan. 2. (Saját tud. táv.) Frere Orbán a belga liberalisok és szabadkőművesek egyik oszlopa, kit az antiliberalis áramlat tett lehetetlené meghalt.

Korteskedés az eskütéri hiddal.

Budapest, jan. 2. (Saját tud. táv.) Az eskütéri hidnak ma nagyobb a politikai, mint a közlekedési jelentősége. Ugyanis attól függ Podmaniczky Frigyes belvárosi mandátuma, hogy kiépítik e a hidat a főváros tulságos megerhelése nélkül. Hogy valami baja ne történjék a szabadelvű pártrtalapoknak: Bánffy

Dezső miniszterelnök a költség-többlet ügyében még e héten értekezletet tart, melyen csupán az illető szakminiszterek és közegek vesznek részt. Ez alkalommal döntő határozatot fognak hozni. Az értekezlet a politikai helyzet nyomása alatt ki fogja mondani, hogy az eskütérihid többlet költségeit az állam fedezi.

Hammerstein báró.

Athén, jan. 2. (Saját tud. távirata.) A függetlenségi és ellenzéki tapok megtámadják a kormányt és azzal vádolják, hogy Hammerstein báró kiutasításával megsértette a nemzet szuverenitását. A kormányparti lapok azzal védik a kormányt, hogy loyaltásból kellett így cselekednie. A Heftia című lap azt ujságolja, hogy Hammerstein irait lefoglalták és átadták a német követiségnek.

Külügyi kormányunk és a Vatikán.

Budapest, jan. 2. (Saját tud. táv.) A magyar kormányra legújabbán erős csapást mért a külügyminiszterium. A félhivatalos lapok ugyanis még augusztusban hirdették, hogy Revertera a monarchia nagykövete megkezdvén szabadságát, addig nem tér vissza állomására, míg Agliardi nunczius Bécsből vissza nem hivatik.

Vagyis a magyar kormány ezzel megfenyegette a Vatikánt, pressiót akart gyakorolni a külügyi kormányra. Hogy milyen eredménnyel: azt legjobban illusztrálja a következő félhivatalos távirat:

Róma, jan. 2. Revertera gróf vatikáni osztrák-magyar nagykövet tegnap Rampolla biboros államtitkárhoz hajtott, hogy őt meglátogassa. Rampolla azonban a Szt-Péter templomban a nagymisén volt elfoglalva.

Botrány egy temetésen.

Budapest, jan. 2. (Saját tud. táv.) Gyalázatos botrány történt tegnap a régi posta-utca 6. sz. házban egy temetés alkalmával. Délután 4 órakor temették innen az öreg Reiter Hieronimust, egy nyugalomba vonult vendéglőst. A koporsó künn volt a gyászoló közönséggel az udvaron, egyik belvárosi káplán már bele is kezdett a halotti imába, mikor hirtelen kinyílt a III. emeleten két ablak s azon három kereskedősegéd kihajolva, először a lelkészszel együtt énekeltek, majd utólosabbnál-utálatosabb trágár nótákba kezdtek. A halottas közönség megbotránykozva nézett az emeletre, integetve feléjük, de a botránycsinálók mégsem hagyták félbe fölháborító merényletüket. Végre valaki rendőrökért ment s nemsokára meg is érkezett nyolcz rendőr, akik a három kereskedő segédet bekisérték a kerületi kapitánysághoz. A botránycsinálók mindnyájan zsidó vallásuak.

Cubai felkelés.

Madrid, jan. 2. (Saját tud. táv.) Navarro és Valdes tábornokok csapatai üldözik a felkelőket, kik Matanzos tartományból visszavonulnak. Újabb összeütközések is történtek a kormány csapatai és a felkelők között, a megvert felkelők vesztesége mintegy 1600 ember.

Közgazdaság.

Nagyváradai hetivásár.

— Deczember 31. —

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1895. deczember 31-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza 6.20—6.10— Kétszeres buza 5.60.—5.70. Rozs 5.40—5.20. Árpa 5.—0.00, Zab 5.40.—5.20 Tengeri 4.50—4.30 Borsó 15.— Lencse 16.— Bab 8.00. Köleskása 13. Burgonya 3.— Lángliszt 12.— Zsemlyelisz 11.— Fehérkenyér liszt 10.— Barnakenyér liszt 9.— széna fuvarral 3.15. Szalma fuvarral 1.80 Szalonna 54.— 6 kiló zsúpp-szalma 08 kr, 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 köbméter tűzifa, bikk 3.10, tölgy 2.90, cser 3.35. 100 kiló marhas 52.— Öntött gyertya 54.— Lámpaolaj 50.— Egy liter bor 6 50, uj 40. Pálinka 28, szilvapálinka 65, szesz 70. Egy métermázsa kő-ső 10.80, nyers fagygyu 26.—, olvasztott fagygyu 36.—, szappan 24.—, birka gyapju —, —, magyar gyapju —. Egy hektoliter ó-bor 40.— uj-bor 30.—, mész 85.—, kemény faszén 1.50 puha faszén —, kendermag 10, köles 5.50 repce 8.—, dió 20.00, mogyoró —, aszu szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 16, szalonna 56, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 14, fog-hagyma 30, bors 1.60, paprika 1.20 barna kenyér 09. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny — 1 mm. Luczernamag —. frtig, 1 mm. Lóhere — 1 mm. Burgondi —.

Marha ártáblázat 1895. decz. 31-ről: Egy pár első rendű jármás ökör 250—270, egy pár másodrendű jármás ökör 180—200, egy pár

harmadrendű jármás ökör 95. 150, 1 pár fejős tehén 95—170, 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 60 80. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 50, 70: 1 drb. veres borju 8. 14, 1 drb. fél éves borju 18 30, 1 drb. egy éves borju 28: 40, két éves borju 38: 44, 1 drb. hizott sertés 30, 58: 1 pár fél éves sertés 13: 16, 1 pár egy éves sertés 24: 32, 1 pár két éves sertés 38—46, egydrb. jó igásló 45: 80, 1 pár ökrébör 26—, egypár tehénbör 18—, borjubör 5:20, 1 pár lóbor 8.—, 1 pár juh bőr 2.20.

Forgalmi kimutatás 1895. évi decz. hó 31-ről: Tiszta buza körülbelül 300 hltr, kétszeres buza 2000 hltr, rozs 400 hltr, árpa 100 hltr. zab 100 hltr, tengeri 500 hltr, burgonya 1200 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 200 drb, félhizott 200 sovány 700, süldő 800, malacz 1200, hizott marha —, jármás ökör 220, fejős tehén 200, borju 40, bivaly juh és bárány 40, ló 109.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. január 2.

Budapest, deczember 30. I. Készárúüzlet. Buzát ma mérsékelttel kínáltak, a vételkedv kedvező volt és nyugodt irányzat mellett 20.000 q. hazai buza kelt el, olcsóbb árakon vásároltak.

Tiszavidéki 300 q. 81 k. 7.23 frton.

Idegen buzákból ma elkelt szerb 5.50 frton.

Rozs irányzata csökkent, ára 6.15—6.25 frt.

Tengeri és árpa irányzata nyugodt és csekély forgalmu

Zab irányzata csöndes. Elkelt 100 q. 6.40 frton

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért $\frac{3}{4}$ centes áremelkedést jelentet minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 2—3 krral javultak.

Előfordult kötések: buza tavaszra 7.—7.03 frt,

rozs tavaszra 6.21—6.23 frt, tengeri 1896. máj.—júniusra 4.49—4.50 frton, zab tavaszra 6.8—6.10 frt, káposzta-repce szeptemberre 10.65—10.70 forintot.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 7.24—7.26 frt, buza tavaszra 7.01—7.02 frt, rozs őszre 5.33—5.35 frt, rozs tavaszra 6.32—6.33 frt, tengeri október—novemberre 6.60—6.75 frt, tengeri 1896. május—júniusra 4.50—4.52 frt, zab őszre 5.75—5.77 frt, zab tavaszra 6.11—6.13 frt káposza repce szeptemberre 10.70—10.75 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, jan. 2 Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendű: 56—57 kr.; közép: 54—57 kr.; Fialat nehéz: 54—55 kr.; Fialat közép 54—55 kr.; Fialat könnyű 00—00 kr.; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr.; könnyű 00—00 r.k

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. január 2-án.

Magyar aranyjárdék 4%	121.—
Magyar koronajárdék	98.50
Magyar vasuti kölesön aranyban $4\frac{1}{2}\%$	123.75
Magyar vasuti kölesön ezüstben $2\frac{1}{2}\%$	101.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1878-ból	101.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	150.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	140.—
Osztrák járadék papirban	99.50
Osztrák járadék ezüstben	99.50
Osztrák járadék aranyban	120.95
Osztrák korona járadék	99.75
1860. osztr. államsorsjegyek	147.—
Osztrák-magyar bankrészvény	990.—
Magyar hitelbank részvény	388.56
Osztrák hitelintézet részvény	354.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	352.—
20 frankos arany (Napoleond'or)	960.—
Német birodalmi márka	59.35
London vista	121.35
Paris vista	49.50
20 márkás arany	11.87

S z o l i d c z i p ő - v é g e l a d á s .

A M I G a K É S Z L E T T A R T ! ! !

Ez uton bátorkodom a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy több mint 50 éve fennálló czipő üzletemben felhalmazott árukat

 végkiárúsítom

és így azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy az eddigi különben is nyomott árakból még

20 százalékot leengedhettem,

— a bőráraknak az utóbbi időkben történt rohamos és folyton tartó emelkedése daczára — mindenkinek jól felfogott érdeke tehát szükségletét

a mig készlet tart — fedezni.

 Szolid kiszolgálásról üzletem régi jó hírneve kezeskedik.

Kiváló tisztelettel

333 3—3

KOHN EMÁNUEL,

Nagyvárad, Zöldfa-utcza 42.

A M I G a K É S Z L E T T A R T ! ! !

S z o l i d c z i p ő - v é g e l a d á s .